

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

Ընդունված է 2004 թվականի դեկտեմբերի 6-ին

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԻ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ԵՎ ՆԵՐՄՈՒԾՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Գ Լ ՈՒ Խ 1.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

ՀՈԴՎԱԾ 3. ՍՈՒՅՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԳՈՐԾԱԾՎՈՂ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Սույն օրենքում գործածվում են հետևյալ հիմնական հասկացությունները.

մշակութային ժառանգություն՝ մարդկային հասարակության կենսագործունեության արգասիք համարվող մշակութային արժեքներ և մշակութային նշանակության առարկաներ.

մշակութային արժեքներ՝ մարդկային հասարակության կենսագործունեության արգասիք համարվող առարկաներ և ստեղծագործություններ, որոնք, անկախ ստեղծման ժամանակից, ունեն հնագիտական, ազգագրական, պատմական, կրոնական, գեղարվեստական, գիտական կարևոր նշանակություն.

մշակութային նշանակության առարկաներ՝ մարդկային հասարակության կենսագործունեության արգասիք համարվող առարկաներ, ներառյալ՝ համարանիշային (սերիական) արտադրության կամ զանգվածային արտադրության առարկաներ, ինչպես նաև ստեղծագործություններ, որոնք, անկախ ստեղծման ժամանակից, մշակութային արժեք չեն ներկայացնում.

համարանիշային (սերիական) արտադրության առարկաներ՝ պարբերաբար կամ խմբաքանակներով արտադրվող արտադրանք.

զանգվածային արտադրության առարկաներ՝ արդյունաբերական եղանակով արտադրվող արտադրանք.

մշակութային արժեքների փորձաքննություն՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով իրականացվող մշակութաբանական կամ արվեստաբանական հետազոտություն, որի շնորհիվ տրվում է առարկայի՝ մշակութային արժեք համարվելու կամ չհամարվելու վերաբերյալ փորձագիտական եզրակացություն.

մշակութային արժեքների արտահանման կամ ժամանակավոր արտահանման իրավունքի վկայագիր եզրակացություն (թույլատրող փաստաթուղթ)՝ լիազորված պետական մարմնի տված փաստաթուղթ, որը հավաստում է մշակութային արժեքի արտահանման կամ ժամանակավոր արտահանման իրավունքը.

մշակութային արժեքների հավաքածու՝ համասեռ կամ որոշակի հատկանիշով ընտրված տարասեռ առարկաների համախումբ, որն ամբողջությամբ ունի հնագիտական, ազգագրական, պատմական, կրոնական, գեղարվեստական, գիտական կարևոր նշանակություն՝ անկախ յուրաքանչյուրի մշակութային արժեքից.

մշակութային արժեքների պահպանական ցուցակ՝ պետական պահուցներում գրանցված, ինչպես նաև պետական սեփականություն չհամարվող և ոչ պետական պահուցներում պետության կողմից պահպանվող մշակութային արժեքների ռեգիստր:

Մշակութային արժեքների պահպանական ցուցակում դրանք կարող են գրանցվել միայն սեփականատիրոջ ցանկությամբ.

Հայաստանի Հանրապետության մշակութային ժառանգության առանձնակի արժեքավոր մշակութային արժեքների ցանկ՝ մշակութային ժառանգության համար բացառիկ կարևորություն ներկայացնող արժեքներ:

ՀՈԴՎԱԾ 7. ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԻ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ և ՆԵՐՄՈՒԾՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը՝

1) սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության մշակութային ժառանգության առանձնակի արժեքավոր մշակութային արժեքների ցանկը, որոնց արտահանումը և ժամանակավոր արտահանումը Հայաստանի Հանրապետության տարածքից արգելվում է.

2) սահմանում է մշակութային արժեքների պահպանական ցուցակում պետական սեփականություն չհամարվող մշակութային արժեքները կամավոր սկզբունքով գրանցելու կարգը և չափորոշիչները.

3) հաստատում է վերջին 50 տարում մահացած այն հեղինակների ցանկը, որոնց ստեղծագործությունները Հայաստանի Հանրապետությունից կարող են արտահանվել միայն **մշակութային արժեքների արտահանման կամ ժամանակավոր արտահանման իրավունքի վկայագրի եզրակացության (թույլատրող փաստաթղթի)** հիման վրա.

4) հաստատում է սույն օրենքով նախատեսված արվեստաբանական և մշակութաբանական փորձաքննության անցկացման կարգը և չափորոշիչները.

5) հաստատում է մշակութային արժեքների արտահանման կամ ժամանակավոր արտահանման իրավունքի **վկայագրի եզրակացության (թույլատրող փաստաթղթի)** ձևը և դրա տրման կարգը.

6) սահմանում է բռնագրավված մշակութային արժեքների տնօրինման կարգը.

6.1) հաստատում է սույն օրենքով նախատեսված մշակութային արժեքների փորձաքննություն անցկացնող մասնագետների հավատարմագրման կարգն ու չափորոշիչները.

7) իրականացնում է օրենքով նախատեսված այլ լիազորություններ:

(7-րդ հոդվածը լրաց. 24.05.05 ՀՕ-97-Ն, 08.12.10 ՀՕ-229-Ն)

ՀՈԴՎԱԾ 8. ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԻ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄՆ ՈՒ ՆԵՐՄՈՒԾՈՒՄԸ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ՝ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԼԻԱԶՈՐԱԾ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆԸ

1. Լիազորված պետական մարմինը՝

1) մշակում է մշակութային ժառանգության պահպանությունն ապահովող, ինչպես նաև մշակութային արժեքների ապօրինի արտահանումը և ներմուծումը կանխող իրավական ակտերի նախագծեր.

2) միջոցներ է ձեռնարկում հայտնաբերելու այլ պետությունների տարածքում գտնվող ազգային մշակութային արժեքները և կազմում է այդ արժեքների հաշվառման մատյան.

3) որոշում է ընդունում մշակութային արժեքների արտահանման կամ ժամանակավոր արտահանման վերաբերյալ.

4) տալիս է մշակութային արժեքների արտահանման կամ ժամանակավոր արտահանման իրավունքի վկայագիր-եզրակացություն (թույլատրող փաստաթուղթ).

4¹) կազմում է վերջին 50 տարում մահացած այն հեղինակների ցանկը, որոնց ստեղծագործությունները Հայաստանի Հանրապետությունից կարող են արտահանվել միայն մշակութային արժեքների արտահանման կամ ժամանակավոր արտահանման իրավունքի վկայագրի եզրակացության (թույլատրող փաստաթղթի) հիման վրա.

4²) մշակում է Հայաստանի Հանրապետության մշակութային ժառանգության առանձնակի արժեքավոր մշակութային արժեքների ցանկը, որոնց արտահանումը և ժամանակավոր արտահանումը Հայաստանի Հանրապետության տարածքից արգելվում է.

4³) կազմում է պետական սեփականություն չհամարվող մշակութային արժեքների պահպանական ցուցակը.

5) արտահանման կամ ժամանակավոր արտահանման համար հայտագրված՝ անթվակիր և անստորագիր, մինչև 50 և 50 տարուց ավել վաղեմություն ունեցող՝ կերպարվեստի և դեկորատիվ կիրառական արվեստի մշակութային արժեք չհամարվող ստեղծագործությունների, ինչպես նաև մինչև 75 և 75 տարուց ավել վաղեմություն ունեցող մշակութային նշանակության առարկաների լուսանկարների շրջերեսին վավերացնում է դրանց իսկությունը.

5) հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության մաքսային տարածքով փոխադրման համար սահմանափակումների ենթակա մշակութային արժեքների, ազգային արխիվային ֆոնդերի փաստաթղթերի, արխիվային բնօրինակ փաստաթղթերի ցանկը.».

5.1) արտահանման կամ ժամանակավոր արտահանման համար հայտագրված առանց սահմանափակումների ենթակա մշակութային արժեքների և մշակութային նշանակության առարկաների լուսանկարների շրջերեսին վավերացնում է դրանց իսկությունը՝ հայտատուի ցանկությամբ.

6) Հայաստանի Հանրապետությունում և նրա սահմաններից դուրս տեղեկատվություն է տարածում մշակութային արժեքների անհետացման, կորստի, հափշտակության փաստերի վերաբերյալ.

7) Հայաստանի Հանրապետության օրենքով և Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով նախատեսված կարգով միջոցներ է ձեռնարկում՝ վերականգնելու մշակութային արժեքների սեփականատերերի իրավունքները մշակութային արժեքների ապօրինի արտահանման, ներմուծման և այդ արժեքների նկատմամբ սեփականության իրավունքի փոխանցման դեպքերում.

8) նպաստում է գիտական և տեխնիկական հաստատությունների (թանգարաններ, գրադարաններ, արխիվներ, լաբորատորիաներ, արհեստանոցներ և այլն) ստեղծմանն ու զարգացմանը՝ ի շահ մշակութային արժեքների պահպանման և դրանց հանրայնացման.

9) ընդունում է որոշումներ բռնագրավված մշակութային արժեքները Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված կարգով պետական թանգարաններ, գրադարաններ, արխիվներ մշտական պահպանության հանձնելու վերաբերյալ.

10) առաջարկություն է ներկայացնում իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց սեփականությունը համարվող մշակութային արժեքների՝ պետության կողմից գնման իրավունքի իրականացման վերաբերյալ.

11) հաշվառում է պետական սեփականություն համարվող, ինչպես նաև մշակութային արժեքների պահպանական ցուցակում գրանցված կամ գրանցման ենթակա ժամանակավոր արտահանվող մշակութային արժեքները, ինչպես նաև միջոցներ է ձեռնարկում սահմանված ժամկետում չվերադարձված արժեքների հետքերման ուղղությամբ.

12) վարում է արտահանվող, ժամանակավոր արտահանվող և ներմուծվող մշակութային արժեքների վիճակագրությունը.

13) արձանագրում է ժամանակավոր արտահանվող և ժամանակավոր արտահանումից վերադարձված մշակութային արժեքների իսկությունը.

14) սահմանում է ժամանակավոր արտահանումից վերադարձված մշակութային արժեքների նույնականացման կարգը.

15) իրականացնում է օրենսդրությամբ նախատեսված այլ լիազորություններ:

2. Պետական այլ մարմինները մշակութային արժեքների ներմուծման ու արտահանման նկատմամբ հսկողությունն իրականացնում են Հայաստանի Հանրապետության օրենքով իրենց վերապահված իրավասությունների սահմաններում և օրենքով սահմանված կարգով ու դեպքերում:

(8-րդ հոդվածը լրաց. 24.05.05 ՀՕ-97-Ն)

ՀՈԴՎԱԾ 9. ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԻ և ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԻ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄԸ ՊԱՐԶԵՑՎԱԾ ԿԱՐԳՈՎ

1. Պարզեցված կարգով՝ առանց արտահանման իրավունքի վկայագրի կամ լիազորված պետական մարմնի կնիքով վավերացված լուսանկարի, արտահանման են ենթակա հետևյալ մշակութային նշանակության առարկաները և մշակութային արժեքները.

1) մինչև 50 տարվա վաղեմություն ունեցող՝ կերպարվեստի և դեկորատիվ կիրառական արվեստի ստեղծագործությունները (ներառյալ՝ մշակութային արժեքները), բացառությամբ սույն օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված դեպքերի և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության հաստատած ցանկում ընդգրկված մահացած հեղինակների ստեղծագործությունների.

2) մինչև 75 տարվա վաղեմություն ունեցող մշակութային նշանակության առարկաները:

1. Պարզեցված կարգով՝ առանց արտահանման իրավունքի եզրակացության (թույլատրող փաստաթղթի) կամ լիազորված պետական մարմնի կնիքով վավերացված լուսանկարի, արտահանվում են առանց սահմանափակումների ենթակա մշակութային արժեքները և մշակութային նշանակության առարկաները, բացառությամբ սույն օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված դեպքերի և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության հաստատած ցանկում ընդգրկված մահացած հեղինակների ստեղծագործությունների:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասի դրույթները չեն տարածվում կերպարվեստի և դեկորատիվ-կիրառական արվեստի անթվակիր և անստորագիր ստեղծագործությունների վրա, ինչպես նաև անթվակիր մշակութային նշանակության առարկաների վրա:

ՀՈԴՎԱԾ 11. ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԶՀԱՄԱՐՎՈՂ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԻ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԼԻԱԶՈՐՎԱԾ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐՆ ՈՒ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

1. Փորձագիտական եզրակացության հիման վրա լիազորված պետական մարմինը, սույն օրենքին համապատասխան, արտահանման համար ներկայացված առարկաների վերաբերյալ կայացնում է ներքոհիշյալ որոշումներից մեկը.

1) առարկան դասվում է սույն օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված մշակութային արժեքների շարքին և ենթակա չէ արտահանման.

2) առարկան գրանցված է կամ ենթակա է գրանցման մշակութային արժեքների պահպանական ցուցակում և ենթակա է արտահանման, բացառությամբ սույն օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված դեպքերի.

3) առարկան համարվում է մշակութային արժեք, որը կարող է արտահանվել արտահանման իրավունքի վկայագրի եզրակացության (թույլատրող փաստաթղթի) հիման վրա.

4) առարկան համարվում է մշակութային արժեք, որը կարող է արտահանվել առանց արտահանման իրավունքի վկայագրի եզրակացության (թույլատրող փաստաթղթի).

5) առարկան չի համարվում մշակութային արժեք, որը կարող է արտահանվել:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով նախատեսված դեպքերում մշակութային արժեքների պահպանական ցուցակում գրանցված կամ գրանցման ենթակա մշակութային արժեքը ենթակա է արտահանման, եթե Հայաստանի Հանրապետությունը սեփականատիրոջ կողմից հայտը ներկայացնելուց հետո՝ մեկ ամսվա ընթացքում, չի օգտվում մշակութային արժեքի գնման նախապատվության իրավունքից:

3. Սույն հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ և 5-րդ կետերով նախատեսված դեպքերում լիազորված պետական մարմինը լուսանկարի շրջերեսին կնիքով վավերացնում է համապատասխան մշակութային արժեքի կամ մշակութային նշանակության առարկայի իսկությունը:

Մինչև 50 տարվա վաղեմություն ունեցող՝ կերպարվեստի և դեկորատիվ-կիրառական արվեստի ստեղծագործությունների (բացառությամբ՝ անթվակիր և անստորագիր), ինչպես նաև մինչև 75 տարվա վաղեմություն ունեցող մշակութային նշանակության առարկաների (բացառությամբ՝ անթվակիր) լուսանկարների վավերացումը լիազորված պետական մարմինը իրականացնում է միայն արտահանողի ցանկությամբ: Ուժը կորցրած ճանաչել:

Լուսանկարի վավերացման համար պետական տուրք կամ այլ վճար չի գանձվում:

4. Մշակութային արժեքի արտահանման (ժամանակավոր արտահանման) իրավունքի վկայագրի եզրակացությունը (թույլատրող փաստաթուղթը) տրվում է հայտը ներկայացնելուց հետո՝ երկու օրվա ընթացքում, բացառությամբ սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված դեպքի:

5. Սույն օրենքով նախատեսված դեպքերում լիազորված պետական մարմինը մշակութային արժեքի կամ մշակութային նշանակության առարկայի լուսանկարը կնիքով վավերացնում է մեկ օրվա ընթացքում, բացառությամբ սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված դեպքի:

6. Հետախուզման մեջ գտնվող մշակութային արժեքն արտահանման համար ներկայացնելու դեպքում լիազորված պետական մարմինը պարտավոր է այդ մասին անհապաղ հայտնել իրավապահ մարմիններին:

ՀՈԴՎԱԾ 12. ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՉՀԱՄԱՐՎՈՂ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՎՈՐ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄԸ

1. Մշակութային արժեքների պահպանական ցուցակում գրանցված կամ գրանցման ենթակա պետական սեփականություն չհամարվող մշակութային արժեքների ժամանակավոր արտահանման հայտը լիազորված պետական մարմին է ներկայացնում տվյալ մշակութային արժեքի սեփականատերը կամ նրա լիազորած անձը:

Հայտին կցվում է մշակութային արժեքի վերաբերյալ փորձագիտական եզրակացությունը:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված մշակութային արժեքների ժամանակավոր արտահանումը արտահանման իրավունքի **վկայագրի եզրակացության (թույլատրող փաստաթղթի)** հիման վրա թույլատրվում է Հայաստանի Հանրապետության մաքսային օրենսգրքով մշակութային արժեքի ժամանակավոր արտահանման համար նախատեսված առավելագույն ժամկետով:

Սահմանված ժամկետում մշակութային արժեքը չվերադարձնելը համարվում է մշակութային արժեքի ապօրինի արտահանում:

3. Արտահանման ենթակա պետական սեփականություն չհամարվող այլ մշակութային արժեքների ժամանակավոր արտահանումն իրականացվում է մաքսային օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

ՀՈԴՎԱԾ 13. ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՄԱՐՎՈՂ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՎՈՐ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄԸ

1. Պետական թանգարանների, արխիվների, գրադարանների, պետական այլ պահոցների կողմից մշակութային արժեքների ժամանակավոր արտահանումն իրականացվում է ցուցահանդեսներ կազմակերպելու, վերականգնման աշխատանքներ և գիտական հետազոտություններ կատարելու, թատերական, համերգային և այլ գեղարվեստական գործունեության նպատակներով:

2. Պետական թանգարաններում, արխիվներում, գրադարաններում, պետական այլ պահոցներում մշտապես պահպանվող մշակութային արժեքների ժամանակավոր արտահանման վերաբերյալ որոշումն ընդունում է այն լիազորված պետական մարմինը, որի ենթակայության տակ է գտնվում հայտ ներկայացնող կազմակերպությունը:

3. Հայտին կցվում են՝

1) մշակութային արժեքների ժամանակավոր արտահանման նպատակների և պայմանների մասին ընդունող կողմի հետ կնքված պայմանագրի պատճենը.

2) ժամանակավոր արտահանվող մշակութային արժեքների ապահովագրումը հաստատող փաստաթուղթը, որը ներառում է վտանգի բոլոր դեպքերը կամ բոլոր վտանգների ֆինանսական ծածկույթն ապահովող պետական երաշխիքի մասին մշակութային արժեքներն ընդունող պետության կողմից ներկայացված փաստաթուղթը.

3) ժամանակավոր արտահանվող մշակութային արժեքների պահպանման և վերադարձման մասին փաստաթղթով հաստատված՝ ընդունող կազմակերպության կամ պետության իրավասու մարմինների տված երաշխիքները.

4) պետական պահոցի հաշվառման մատյանում մշակութային արժեքի մասին տվյալները և տեղափոխման հնարավորության մասին նշումը.

5) սույն հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված՝ լիազորված պետական մարմնի որոշման պատճենը:

4. Ժամանակավոր արտահանված մշակութային արժեքները չեն կարող օգտագործվել որպես պարտքը մարելու միջոց կամ գրավի առարկա, ինչպես նաև ժամանակավոր արտահանված մշակութային արժեքների օտարման վերաբերյալ չեն կարող կնքվել այլ գործարքներ:

5. Պետական սեփականություն համարվող մշակութային արժեքի ժամանակավոր արտահանման իրավունքի վկայագիրը **եզրակացություն (թույլատրող փաստաթուղթ)** տրվում է հայտը ներկայացնելուց հետո՝ երկու օրվա ընթացքում:

ՀՈՂՎԱԾ 17. ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԻ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԵՐԸ

Մշակութային արժեքների արտահանման կամ ժամանակավոր արտահանման իրավունքի վկայագիրը **եզրակացություն (թույլատրող փաստաթուղթ)** տալու համար գանձվում է պետական տուրք՝ օրենքով սահմանված կարգով և չափով: